

A PEDAGÓGUSKÉPZÉS RENDSZERÉPÍTÉSE

M. NÁDASI MÁRIA

professor emeritus, PPK Neveléstudományi Intézet,
az ELTE Tanárképzési és -továbbképzési Tanácsának volt elnöke

Az egyetemen az elmúlt években kidolgoztuk a pedagógusképzés ELTE-modelljét, meggyőződésünk szerint a pedagógusképzés 21. századi modelljét. Amikor erről beszélek, lelkileg egy kicsit mindig kihúszom magam, és tudom, hogy ezzel nem csak én vagyok így.

Az ELTE-modell azért született/születhetett meg, mert Hunyady György felismerte az ELTE felelősségét és lehetőségét a pedagógusképzés megújításában, vállalta ennek a terheit, mint ahogy azt tette korábban a bölcsészképzés korszerűsítésében is.

De mit is értünk azon, hogy ELTE-modell?

Azt, hogy az ELTE-n jelen van a pedagógusképzés teljes vertikuma, de nem is akárhogyan. Egymás mellett él az óvodapedagógus-képzés, a tanítóképzés, a tanárképzés, a gyógypedagógiai tanárképzés, a felnőttoktató-képzés, a pedagógus-továbbképzés önmagában is összetett rendszere, és ezek a területek szervezetileg is, tartalmilag is szoros kapcsolatban vannak egymással.

Az intézményi háttér adott, s jelen van a teljes szakmai háttér is: a pszichológia, a neveléstudomány, a gyógypedagógia, az andragógia, minden közismereti tanárképzési terület

diszciplináris és szakmódszertani háttere, valamint a gyakorlóintézmények teljes köre.

Az ELTE-modell kialakulásának folyamatáról már több publikáció jelent meg. Ki így látja, ki úgy – attól függően, hogy a folyamatban hol állt, miben próbálta meg segíteni, vagy éppen mivel lobbizott ellene. Egy azonban biztos: akárhol helyezkedett el, esetleg csupán csak helyezkedett valaki, felemlengetve a folyamat eseményeit, Hunyady professzor úr személyét nem kerülheti meg.

Azt gondolom, hogy most, ezekben az ünnepi percekben nem az a feladatomban, hogy az ELTE-modell objektív, neveléstörténetileg elemeiben dokumentált folyamatáról számoljak be, hanem talán inkább az, hogy szemtanúként néhány fontos, érdekes, jellegzetes elemet emeljek ki és mutassak be Hunyady György személyével összefüggésben, vállalva a szubjektivitást.

Idestova ötven éve mindig ott voltam, ahol a tanárképzés jobbításán lehetett munkálkodni. Így aztán sok mindent láttam, tettem, olykor nem is voltunk eredménytelenek, de elég gyakran belevesztünk a részletekbe. Általában lekötött bennünket, a *mit* és a *hogyan*,

jobb periódusainkban a *miért* is. Hunyady professzor úrral dolgozva alapvetően megváltozott a helyzet – a hangsúly a koncepcióra, a rendszerépítésre került. Igyekezhettünk, hogy tudjuk vele a lépést tartani. És nagyon tanulságos volt (tanuláseméletileg is) megfigyelni, hogy milyen különböző tempóban értették meg az új koncepciót, annak egyes elemeit. Néha még most is úgy gondolom, hogy a máig meglevő értetlenkedés fő oka leginkább az, hogy a megértés még ma sem teljes mindenki esetében.

Ha az egész folyamatot nem is mutatom most be, azért néhány nagyon fontos elemet kiemelek, amelyekből kiderül, hogy az ELTE az elmúlt években a pedagógusképzés területén országos szinten valóban kezdeményező szerepet vállalt.

Nagyon fontosnak tartom, hogy 2003-ban létrejött a tanárképzési feladatok kiemelt kezelése érdekében – az egyetem megújított struktúrája keretében – a Pedagógiai és Pszichológiai Kar. A kar alapító dékánja Hunyady professzor volt. A pedagógusképzés teljes vertikumában az együttműködés a Pedagogikum keretein belül valósul meg, az intézményi koordinációt hivatali apparátus segíti. A szervezeti, tartalmi változások összehangolásának érdekében a képzésben érdekelt minden egység képviselőjét magukban foglaló bizottságok működnek: a Közoktatási Bizottság, a Pedagógusképzési Bizottság, a Tanárképzési és -továbbképzési Bizottság (a TTT).

Az új szerkezeti felállásban az első fontos rendezvény a CSEFT konferencia volt (Csatlakozás az európai felsőoktatási térséghez), rögtön 2003-ban. A bolognai folyamat előkészítésének jegyében olyan kormányzati, szakértői anyag véleményezését, lényegében elutasítását kezdeményeztük, amely egységes hároméves pedagógusképzésben gondolkodott, amit MA képzés egészített volna ki, mind

az óvó-, mind a tanító-, mind a tanárképzésben. A tanárképzésben a mesterképzés időszakát már csak pedagógiai tárgyakra lehetett volna fordítani. Ezt a pedagógiai túlsúlyt elutasítottuk, hiszen mindannyian tudtuk/tudjuk, hogy a diszciplináris tudásnak, műveltségnek döntő szerepe van az értelmiségképzésben, a tanár szakmai biztonságának, ezáltal belső tartásának, tekintélyének megteremtésében.

A folyamat ironikus vonulatához tartozik: az osztott képzést bírálók leggyakrabban talán éppen azt hányták a professzor úr szemére, hogy koncepciójában nem jelennek meg elég súllyal a szakterületek. Pedig csak a közoktatás mai feladatai által igényelt új egyensúlyról van szó.

A CSEFT konferenciát követte a Nemzeti Bologna Bizottság Pedagógusképzési Albizottságában végzett munka, amelynek elnöke Hunyady professzor úr volt, és több tagja is az ELTE-ről került ki.

A pedagógusképzés minden összetevőjének tartalmi és szerkezeti megújítására a 3.3.2-es HEFOP pályázat keretében volt lehetőség. A koordináló intézmény az ELTE lett, országos együttműködés zajlott mind az óvó- és tanítóképzés, mind a tanárképzés területén, és a képzés megújításának tervezése zajlott a gyógypedagógiai képzés területén is. Így visszatekintve nem lehet, nem is érdemes elhallgatni, hogy a koncepciótól való tartózkodás miatt nem minden terület adott bele annyi energiát, lelkesedést, amennyit a feladat alkotó, funkcionális elvégzése igényelt volna. Mindenesetre ezekre a szakmai anyagokra építve készítette el előterjesztését a Magyar Rektori Konferencia Pedagógusképzési Bizottsága az oktatási és kulturális tárca számára. Mi ebben a fejlesztési periódusban adtuk be akkreditációra a tanár szak intézményi, tantervi csomagját.

A tanárképzés azóta kisebb korrekciókkal ennek megfelelően folyik. A korrekciók for-

rása a tapasztalatok mellett a folyamatra irányuló kutatás. A Neveléstudományi Intézet keretében azonnal elindult a nem csak a tanárképzést szolgáló, de tanári mesterszakra való tanulás esetén a tanárképzést megalapozó BA képzés kutatása; a mesterképzés eredményeit, problémáit a tanárképzés utolsó szakaszába bekapcsolódó mentorok képzésén keresztül csatoltuk vissza, fejlesztettük tovább.

A fentiekben jelzésszerűen említett események, folyamatok nem vezényszóra, hanem megbeszélések, viták eredményeként lassan öltöttek testet. Rengeteg értekezlet zajlott ez ügyben. A professzor úr hihetetlen mennyiségű idejét áldozta erre. Tette mindezt természetesen, felelős értelmiségi feladatvállalásból.

Engem mindig lenyűgözött Hunyady György vitavezetési módja. Mindenre és mindenkire tekintettel volt, udvarias iróniáját kifejezetten élveztem, ha nem engem érintett. Nagyon szerettem volna megtanulni tőle a megbeszélés vezetésének módját. Sok értekezlet, megbeszélés vezetésével a hátam mögött még mindig arra vágytam, hogy én is könnyedén, elegánsan tudjam ezt csinálni. Nem lehetett olyat mondani, hogy elvesztette volna a türelmét. Összesen egyszer láttam elsápadni, és véleményt direkt módon visszautasítani. Akkor kaptam képet arról, hogy hol helyezkedik el nála a korlátoltsággal elegy rosszindulat tűrés határa. Ez után az értekezlet után szokatlan módon együtt léptünk ki az épület kapuján, s reflektálva az előző órák hangulatára, elkezdtem: ez kétségbeejtő, szomorú stb., hogy még mindig... Zúdítottam a negatív érzelmeimet. A professzor úr úgy oldalról rám nézett: „Igen, elég rémes, de most itt az a kérdés...” – és folytatta az okok, a lehetséges következményváltozatok felvázolásával. Én még csak az érzelmeimmel vacakoltam, ő már előre nézett. És akkor értettem meg, amit azért korábban is sejtettem, hogy

a vitavezetés oly nagyon vágyott módjára soha nem leszek képes.

Végül talán számot kell adnom arról, miért beszéltem az ELTE-modellről, az ehhez vezető folyamatról úgy, mintha nem tudnám, hogy az oktatáspolitikai az eddigi tapasztalatok elemzése nélkül radikálisan átalakítja mindazt, amiért közel tíz évig dolgoztunk, de amit előtte – és ez nagyon fontos – évtizedek tapasztalatai, kutatásai érleltek. Az ELTE-modell torzó marad. Természetesen tudom. De úgy gondolom, hogy ennek az ünnepnek a témája a megélt múlt, a termékeny, sikerekben gazdag élet, és nem a kapkodva, erőltetett tempóban alakuló, bizonytalan, zavaros jövő. Meg azt is gondolom, hogy mindaz, ami megszületett, tovább él a felfrissült (a tanárjelöltek által méltányolt) pedagógiai, pszichológiai tananyagban; az elmélet és gyakorlat egészségesebb viszonyában, a modellt létrehozók emlékeiben, az e szerinti képzésben részesült fiatal kollégák tudásában, attitűdjeiben, az ő tanítványaikban, tehát egy mára már meglehetősen kiterjedt hálórendszer tagjaiban. És amire a professzor úr már többször felhívta a figyelmet, a továbbélés intenzitását éppen a lezáratlanság (a Zeigarnik-effektus) segíti majd.

Gondolkoztam, hogy azonkívül, hogy jó egészséget, családi boldogságot, töretlen alkotókedvet, fogékony tanítványokat kívánok, témámból következően milyen speciális jókívánságot tudok megfogalmazni, amit Hunyady professzor úr is szívesen vesz, s mindazok, akiknek a nevében köszöntőmet elmondtam, annak a bizonyos hálónak a tagjai is megerősítenének. Talán megtaláltam. Azt kívánjuk, kívánom, hogy legyen módja még átélni egy olyan helyzetet, amikor egyszer csak egyre több érintett gondolja, mondja kíváncsisággal, visszatekintő vára-kozással: de hiszen volt egyszer egy másik tanárképzés is....?!